

Súd: Správny súd v Košiciach
Spisová značka: KE-7S/85/2022
Identifikačné číslo súdneho spisu: 7022200708
Dátum vydania rozhodnutia: 10. 04. 2025
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: Mgr. Michal Magur
ECLI: ECLI:SK:SpSKE:2025:7022200708.2

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Správny súd v Košiciach v senáte zloženom z predsedu senátu Mgr. Michala Magura a členiek senátu JUDr. Tatiany Sabadošovej a JUDr. Ing. Lenky Figulovej, v právnej veci žalobcu: A. B. C., nar. XX.XX.XXXX, bytom D. XX, XXX XX D. B., proti žalovanému: Centrum právnej pomoci, Kancelária Prešov, so sídlom Masarykova 10, 080 01 Prešov, o preskúmanie rozhodnutia žalovaného č. KaPO/17860/2022 ČRZ:123282/2022 zo dňa 2. novembra 2022, takto

rozhodol:

I. Rozhodnutie žalovaného Centra právnej pomoci, kancelárie Prešov č. KaPO/17860/2022 ČRZ:123282/2022 zo dňa 2. novembra 2022 zrušuje a vec vracia žalovanému na ďalšie konanie.

II. Žalobcovi priznáva voči žalovanému právo na úplnú náhradu dôvodne vynaložených trov konania.

odôvodnenie:

I.
Priebeh a výsledky administratívneho konania

1. Žalovaný rozhodnutím č. KaPO/17860/2022 ČRZ:123282/2022 zo dňa 02.11.2022 (ďalej aj „napadnuté rozhodnutie“) podľa § 10 ods. 5 zákona č. 327/2005 Z.z. o poskytovaní právnej pomoci osobám v materiálnej núdzi a o zmene a doplnení zákona č. 586/2003 Z.z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 8/2005 Z.z. (ďalej aj „zákon o poskytovaní právnej pomoci“) nepriznal žalobcovi nárok na poskytnutie právnej pomoci v právnej veci o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia Finančného riaditeľstva Slovenskej republiky č. 158768/2022 zo dňa 20.04.2022 na základe správnej žaloby.

2. Žalovaný predmetné rozhodnutie odôvodnil tým, že rozhodnutím Finančného riaditeľstva Slovenskej republiky č. 158768/2022 zo dňa 20.04.2022 nebolo vyhovené odvolaniu žalobcu a zároveň bolo potvrdené rozhodnutie Obce Studenec č. 217/2021 zo dňa 14.12.2021, ktorým bola žalobcovi vyrubená daň z nehnuteľností na rok 2021 v sume 78,70 €. Predmetné rozhodnutie si žalobca mal prevziať dňa 12.05.2022. Z uvedeného vyplýva, že hodnota sporu, s ktorým sa žalobca obrátil na žalovaného je vo výške 78,70 €, v dôsledku čoho žalobca nespĺňa podmienku na poskytovanie právnej pomoci v zmysle § 6 ods. 1 písm. c) zákona o poskytovaní právnej pomoci. Súčasne žalovaný konštatoval, že ustanovenie § 5b ods. 6 zákona o poskytovaní právnej pomoci v predmetnej veci neaplikoval. Vzhľadom na skutočnosť, že žalobca požiadal o právnu pomoc až po uplynutí zákonnej lehoty na podanie správnej žaloby, ktorú už v danom čase podal, predbežná právna pomoc žalobcovi nebola priznaná, a to z dôvodu, že žalobcovi v čase vydania rozhodnutia nehrozilo nebezpečenstvo zmeškania lehoty. Z uvedených dôvodov ďalej žalovaný nepristúpil k skúmaniu splnenia ďalších podmienok pre priznanie nároku na poskytnutie právnej pomoci.

II.

Správna žaloba, stanoviská,
konanie pred správnym súdom

3. Žalobca podal proti napadnutému rozhodnutiu žalovaného správnu žalobu podľa § 177 a nasl. zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok v účinnom znení (ďalej aj „S.s.p.“), v ktorej navrhol zrušiť napadnuté rozhodnutie a vec vrátiť žalovanému na ďalšie konanie.

4. V správnej žalobe najmä uviedol, že napadnuté rozhodnutie je nepreskúmateľné pre nezrozumiteľnosť alebo pre nedostatok dôvodov. Z rozhodnutia nie je zrejmé či a aké dôkazy boli v správnom konaní vykonané, nie je možné zistiť ako prebiehalo konanie pred správnym orgánom a dôkazy sú v zrejmom rozpore so zisteniami, o ktoré sa výrok rozhodnutia opiera. Súčasne namietal nesprávne právne posúdenie veci, rozpor skutkového stavu z obsahom spisov a nedostatočné zistenie skutkového stavu. Podľa žalobcu preskúmanie zákonnosti rozhodnutia správneho orgánu nemožno subsumovať pod pojem „spor“. Súčasne rozhodnutie správneho orgánu ukladajúce povinnosť zaplatiť určitú sumu nie je taký predmet konania v správnom súdnictve, ktorého hodnotu možno vyčísliť v peniazoch. Poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8Sžo/70/2016 zo dňa 28.09.2017, podľa ktorého je konanie v správnom súdnictve na účely § 6 ods. 1 písm. c) zákona o poskytovaní právnej pomoci neoceniteľné. Žalobca uviedol, že primárnou úlohou správneho súdnictva je poskytovať ochranu právam a právom chráneným záujmom fyzických a právnických osôb v oblasti verejnej správy. Túto ochranu však správne súdnictvo nezabezpečuje tým, že priamo rozhoduje o subjektívnych právach účastníkov súdneho konania, ale tým, že preskúmava výsledky činnosti orgánov verejnej správy, ktorými dochádza k zásahu do základných práv a slobôd fyzických a právnických osôb. Predmetom konania v rámci správneho súdnictva je teda preskúmanie zákonnosti rozhodnutí orgánov verejnej správy.

5. Žalovaný vo vyjadrení zo dňa 29.05.2023 navrhol správnu žalobu zamietnuť. Uviedol, že vyjadrenia žalobcu sú zmätočné, keď na jednej strane tvrdí, že z rozhodnutia žalovaného nie je zrejmé, či a aké dôkazy boli v správnom konaní vykonané a ďalej, v tej istej vete uvádza, že dôkazy sú v rozpore so zisteniami, o ktoré sa výrok rozhodnutia opiera, teda žalovaný má za to, že obsah prvej časti citovanej vety sa vylučuje s obsahom zvyšku jeho vyjadrenia, nakoľko z tohto vyjadrenia možno mať za to, že žalobcovi je zrejmé, aké dôkazy boli v správnom konaní žalovaným vykonané, ale má za to, že tieto sú v rozpore so zisteniami žalovaného ako správneho orgánu. V rozhodnutí je explicitne a jasne uvedené, aké dôkazy boli v správnom konaní vykonané a je dostatočným spôsobom odôvodnené. Následne žalovaný vo všeobecnosti popisuje právnu úpravu, týkajúcu sa posudzovania nároku na poskytovanie právnej pomoci, z ktorej vyplýva, že je povinnosťou žalovaného pred rozhodnutím skúmať splnenie zákonom stanovených podmienok a má za to, že hodnotu sporu, resp. právnej veci, s ktorou sa žalobca na žalovaného obrátil, bolo možné v predmetnom prípade, s použitím argumentácie uvedenej v odôvodnení napadnutého rozhodnutia, ako aj s poukazom na rozhodovaciu prax súdov, vyčísliť na sumu 78,70 EUR, a teda hodnota sporu v právnej veci žalobcu neprevyšovala hodnotu v tom čase platnej minimálnej mzdy, t. j. sumu 646 EUR, a preto žalobca nesplnil jednu z troch kumulatívnych podmienok pre priznanie právnej pomoci.

6. Predmetné vyjadrenie žalovaného bolo žalobcovi doručené dňa 14.08.2023 s výzvou na zaujatie stanoviska v lehote 15 dní a poučením, že na neskôr predložené vyjadrenie správny súd nebude prihliadať. Na vyjadrenie žalovaného reagoval žalobca v podaní zo dňa 13.09.2023, ktoré podal na pošte dňa 18.09.2023, teda neodôvodnene až po uplynutí vyššie uvedenej lehoty. Preto správny súd na vyjadrenie žalobcu zo dňa 13.09.2023 neprihliadal podľa § 106 ods. 1 S.s.p.

7. Podľa § 3 odsek 3 písm. c) zákona č. 151/2022 Z.z. o zriadení správnych súdov a o zmene a doplnení niektorých zákonov prešiel výkon súdnictva od 1.6.2023 z Krajského súdu v Košiciach a Krajského súdu v Prešove na Správny súd v Košiciach vo všetkých veciach, v ktorých je od 01.06.2023 daná právomoc správnych súdov (t. j. aj v aktuálne súdnej veci). Prejednávaná vec bola pôvodne predložená Krajskému súdu v Košiciach a bola jej pridelená sp. zn. 7S/85/2022. Od 1. júna 2023 je na konanie v tejto veci príslušný Správny súd v Košiciach, vec bola náhodným výberom pridelená senátu 3S a je vedená pod sp. zn. KE-7S/85/2022.

8. Na žiadosť žalobcu správny súd nariadil vo veci pojednávanie na deň 10.04.2025. Žalovaný sa na pojednávanie nedostavil pričom svoju neúčast' na pojednávaní ospravedlnil v podaní zo dňa 06.03.2025 pracovnou zanepřazdnenosťou, nežiadal odročić pojednávanie a súhlasil s rozhodnutím vo veci v jeho neprítomnosti, pričom súdu navrhol rozhodnúť v zmysle jeho písomného vyjadrenia zo dňa 29.05.2023.

Na pojednávanie sa nedostavil ani žalobca, pričom písomným podaním doručeným správne mu súdu dňa 10.04.2025 (v deň konania pojednávania) ospravedlnil svoju neúčast' na pojednávaní z finančných, rodinných a časových dôvodov, ako aj zdravotnými problémami v rodine a zároveň žiadal pojednávanie odročiť. Pokiaľ ide o časové dôvody, na deň 10.04.2025 boli predsedom senátu 3S nariadené pojednávania celkovo v 4 právnych veciach žalobcu (sp. zn. KE-8S/181/2021, sp. zn. KE-7S/85/2022, sp. zn. 3S/7/2023 a sp. zn. 3S/22/2024), preto logicky nemohlo dôjsť ku kolízii týchto pojednávanií. Keďže odročenie pojednávania zhodne nenavrhl i účastníci konania a žalobca ním tvrdené ostatné dôvody neprítomnosti žiadnym spôsobom nepreukázal, správny súd tieto žalobcom prezentované dôvody nemohol vyhodnotiť ako závažné tak, aby bolo možné konštatovať, že boli splnené podmienky na odročenie pojednávania podľa § 115 S.s.p.. Na základe uvedených dôvodov správny súd postupom podľa ust. § 114 S.s.p. konal v neprítomnosti účastníkov konania a postupom podľa § 137 ods. 3 S.s.p. vyhlásil rozsudok.

III.

Aplikované ustanovenia právnych predpisov

9. Podľa § 6 ods. 1 zákona o poskytovaní právnej pomoci, fyzická osoba má právo na poskytnutie právnej pomoci bez finančnej účasti, ak

- a) jej príjem nepresahuje 1,4-násobok sumy životného minima ustanoveného osobitným predpisom 2) a nemôže si využívanie právnych služieb zabezpečiť svojím majetkom,
- b) nejde o zrejmu bezúspešnosť sporu a
- c) hodnota sporu prevyšuje hodnotu minimálnej mzdy 5) okrem sporov, v ktorých nie je možné hodnotu sporu vyčíslit' v peniazoch.

10. Podľa § 47 ods. 3 Správneho poriadku, v odôvodnení rozhodnutia správny orgán uvedie, ktoré skutočnosti boli podkladom na rozhodnutie, akými úvahami bol vedený pri hodnotení dôkazov, ako použil správnu úvahu pri použití právnych predpisov, na základe ktorých rozhodoval, a ako sa vyrovnal s návrhmi a námietkami účastníkov konania a s ich vyjadreniami k podkladom rozhodnutia.

IV.

Dôvody rozhodnutia správneho súdu

11. Správny súd v Košiciach konajúc primárne podľa ust. § 177 a nasl. S.s.p., po zistení, že správna žaloba bola podaná oprávnenou osobou a včas, preskúmal žalobou napadnuté rozhodnutie ako aj obsah administratívneho konania, ktoré predchádzalo jeho vydaniu a dospel k záveru, že správna žaloba je dôvodná.

12. Správne mu súdu pripadlo preskúmanie záverov žalovaného o tom, že hodnota sporu, s ktorým sa žalobca obrátil na žalovaného je vo výške 78,70 EUR, v dôsledku čoho žalobca nespĺňa podmienku na poskytovanie právnej pomoci v zmysle § 6 ods. 1 písm. c) zákona o poskytovaní právnej pomoci.

13. V tejto súvislosti je správne mu súdu známa skoršia rozhodovacia prax, kedy boli obdobné právne veci súdmi v správnom súdnictve vyhodnocované so záverom, že v správnom súdnictve ide o prieskum zákonnosti rozhodnutí orgánov verejnej správy a hodnotu sporu nemožno vyčíslit' v peniazoch. Rovnako tak je správne mu súdu známy následný posun v rozhodovacej praxi, v rámci ktorého bol ako súladný so zákonom hodnotený záver, že v správnom súdnictve možno za určitých podmienok hodnotu sporu vyčíslit' v peniazoch. Daný stav viedol následne k tomu, že zodpovedanie právnej otázky, či je rozhodnutie správneho orgánu ukladajúce povinnosť zaplatiť určitú sumu taký predmet konania v správnom súdnictve, ktorého hodnotu možno vyčíslit' v peniazoch na účely § 6 ods. 1 písm. c) zákona o poskytovaní právnej pomoci bolo uznesením sp. zn. 5Sžk/13/2021 zo dňa 10.11.2022 predložené na prejednanie a rozhodnutie veľké mu senátu Najvyššieho správneho súdu SR (ďalej len ako „veľký senát“), ktorý prijal k tejto otázke záver v rozsudku sp. zn. 19SVs/3/2022 zo dňa 30.01.2024.

14. 21. Veľký senát v rozsudku sp. zn. 19SVs/3/2022 zo dňa 30.01.2024 okrem iného uviedol, že: „... veľký senát však zastáva názor, že na účely § 6 ods. 1 písm. c) zákona o poskytovaní právnej pomoci nie je možné v správnom súdnictve vyčíslit' hodnotu sporu ani v prípade povinnosti stanovenej rozhodnutím správneho orgánu na zaplataenie určitej sumy, ...“. Uvedený záver veľký senát odôvodnil tromi dôvodmi, a to predmetom konania/sporu v správnom súdnictve, úmyslom zákonodarcu a ústavnými princípmi.

15. K predmetu konania v správnom súdnictve veľký senát v bodoch 17 a 18 spomenutého rozsudku sp. zn. 19SVs/3/2022 zo dňa 30.01.2024 uviedol, že: „17. Veľký senát v prvom rade v súvislosti s otázkou

predmetu sporu v správnom súdnictve ustálil, že primárnou úlohou správneho súdnictva je poskytovať ochranu právam a právom chráneným záujmom fyzických a právnických osôb v oblasti verejnej správy (§ 2 ods. 1 SSP). Túto ochranu však správne súdnictvo nezabezpečuje tým, že priamo rozhoduje o subjektívnych právach účastníkov súdneho konania, ale tým, že preskúmava výsledky činnosti orgánov verejnej správy, ktorými dochádza k zásahom do základných práv a slobôd fyzických a právnických osôb (§ 2 ods. 2 SSP). Predmetom konania/sporu v rámci správneho súdnictva je teda „zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy, opatrení orgánov verejnej správy a iných zásahov orgánov verejnej správy,“ poskytovanie ochrany pred nečinnosťou a rozhodovanie v ďalších veciach určených zákonom (§ 6 ods. 1 SSP). Takto formulovaný predmet sporu/konania v správnom súdnictve nie je možné vyčísliť v peniazoch, hoci sa môže týkať aj konkrétnej finančnej povinnosti alebo finančného nároku.

16. Predmetom sporu v správnom súdnictve je preskúmanie zákonnosti rozhodnutia správneho orgánu (hoc aj peňažne neoceniteľné), pričom len sekundárne je správnym súdnym konaním dotknutá aj konkrétna a vymedzená finančná povinnosť uložená administratívnym rozhodnutím.“ Veľký senát v súvislosti s neoceniteľnosťou predmetu konania v správnom súdnictve v bode 19 spomenutého rozsudku poukázal tiež na spôsob výpočtu základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby v konaniach podľa SSP, a tiež spôsob určenia súdneho poplatku v správnom súdnictve.

17. K úmyslu zákonodarcu veľký senát v bodoch 20 až 24 spomenutého rozsudku sp. zn. 19SVs/3/2022 zo dňa 30.01.2024 uviedol, že: „20. Veľký senát tiež ustálil, že nebolo cieľom a ani úmyslom zákonodarcu, ktoré boli pretavené do § 6 ods. 1 písm. c) zákona o poskytovaní právnej pomoci, aby bol predmet sporu v správnom súdnictve vyčíslňovaný v peniazoch. Z dôvodovej správy k zákonu o poskytovaní právnej pomoci (osobitná časť k § 6 až 8) možno vyvodiť, že prechod od bezplatného právneho poradenstva k poskytovaniu právnej pomoci na základe vymedzených podmienok „predstavuje zlepšenie minimálnej právnej ochrany, ktorú zakotvuje Ústava Slovenskej republiky. Štát žiadnym spôsobom negatívne nezasahuje do práva na súdnu a inú právnu ochranu. Práve naopak, preberá na seba pozitívny záväzok vo vzťahu k občanom v núdzi, a to v rozsahu, ktorý je prijateľný z hľadiska dlhodobej udržateľnosti.“ Právo na poskytnutie právnej pomoci zákonodarcu previazal s tromi podmienkami (i) stavom materiálnej núdze žiadateľa, (ii) absenciou zrejmej bezúspešnosti sporu a (iii) hodnotou sporu prevyšujúcou minimálnu mzdu v prípade sporov s oceniteľnou hodnotou sporu.

18. Pri podmienke hodnoty sporu „návrh predkladateľa vychádza z logickej premisy, aby náklady, ktoré štátu vzniknú v súvislosti s poskytovaním právnej pomoci neboli v zjavnom negatívnom pomere k celkovej hodnote sporu. Predpokladá sa, že v takýchto prípadoch by účastník ani inak nevyužil odbornú právnu pomoc, a to z hľadiska jej ekonomickej neefektívnosti. Vyňaté sú spory, v ktorých nie je možné hodnotu sporu vyčísliť v peniazoch.“

19. Uvedenú úvahu zákonodarcu je podľa veľkého senátu potrebné vnímať v kontexte princípu bezrozpornosti právneho poriadku. V občianskoprávných sporoch totiž zákon v zásade zakotvuje len fakultatívne právne zastúpenie (§ 24 až § 28 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok, ďalej len „OSP“; čl. 13 ods. 1 a 2 a § 89 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok, ďalej len „CSP“). Inými slovami, neposkytnutie právnej pomoci osobe v núdzi v bežných civilných sporoch s ohľadom na hodnotu sporu nespôsobuje nemožnosť nárok uplatniť na súde, a teda neobmedzuje prístup k súdu. Ale reflektuje na logickú úvahu, že ide o spor, kde by si bežná fyzická osoba pravdepodobne nezvolila právne zastúpenie z dôvodu neefektívnosti a svoj nárok by prípadne uplatnila na súde bez využitia právneho zastúpenia. Právna úprava umožňujúca osobe uplatniť jej nárok nižšej hodnoty na súde i keď bez právneho zastúpenia, pokiaľ pre nezastúpenú osobu garantuje primerané procesné uľahčenia (poučovacia povinnosť), nevytvára diskonformitu s čl. 46 ods. 1 Ústavy (OROSZ, L.; SVÁK, J. a kol.: Ústava Slovenskej republiky. Komentár. Zväzok I. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021, str. 603).

20. V správnom súdnictve je však situácia odlišná, keďže požiadavka právneho zastúpenia je a bola aj v minulosti vo väčšinovej agende obligatórna (§ 250a OSP; § 49 ods. 1 SSP). Nesplnenie povinnosti právneho zastúpenia v konaní pred správnym súdom je pritom sankcionované odmietnutím žaloby (§ 98 ods. 1 písm. f) SSP). Osoba v núdzi preto nemá pred sebou voľbu, či svoj nárok uplatní s využitím alebo bez využitia právnej pomoci. Nejde teda o ekonomickú úvahu či úvahu založenú na princípe efektivity. Neposkytnutie právnej pomoci pre osobu vo finančnej núdzi v správnom súdnictve de facto znamená stratu možnosti žalovať - brániť svoje právo a zamedzuje sa jej tým prístup k súdu.

21. Výklad, v zmysle ktorého by bolo možné v správnom súdnictve podmieňovať poskytnutie právnej pomoci hodnotou sporu a v konečnom dôsledku znemožniť účastníkovi konania aspoň jeden stupeň súdneho prieskumu, by tak bol v rozpore so zákonodarcom deklarovaným cieľom (i) zlepšenia minimálnej právnej ochrany osôb v núdzi, (ii) negatívne by zasahoval do práva na súdnu a inú právnu ochranu osôb v núdzi a (iii) odkazoval by na predpoklad a ekonomickú úvahu/rozhodnutie, ktoré účastníci konania v správnom súdnictve bez rizika straty sporu (a tým akceptovania zásahu do svojich základných práv a slobôd) nemajú.“

22. K ústavným princípom veľký senát v bodoch 27 až 31 spomenutého rozsudku sp. zn. 19SVs/3/2022 zo dňa 30.01.2024 uviedol, že: „27. Vychádzajúc z čl. 46 ods. 1 Ústavy má každý právo na prístup k súdu. Toto právo je čl. 46 ods. 2 Ústavy rozšírené a konkretizované ako právo na prístup k súdu oprávnenému preskúmať zákonnosť rozhodnutia orgánu verejnej správy, pričom z právomoci súdu nemôže byť vylúčené preskúmanie rozhodnutí týkajúcich sa základných práv a slobôd. Právo na prístup k súdu vymedzené v čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy bližšie vymedzujú osobitné právne predpisy (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 Ústavy). Toto právo môže podliehať rôznym obmedzeniam, ktoré však musia spĺňať prísne ústavné požiadavky - musia sledovať legitímny cieľ, musia byť primerané a nesmú odopierať podstatu a zmysel ústavne garantovaných práv (čl. 13 ods. 4 Ústavy). Podstatou práva na prístup k súdu v rámci správneho súdnictva vymedzeného v čl. 46 ods. 2 Ústavy je pritom umožniť tomu, kto tvrdí, že bol na svojich právach ukrátený rozhodnutím orgánu verejnej správy, obrátiť sa na súd, ak sa takéto rozhodnutie týka základných práv a slobôd. Teda umožniť dotknutej osobe brániť sa voči zásahu do svojich základných práv a slobôd výkonom verejnej moci zo strany orgánov verejnej správy.

23. V právnom poriadku možno nájsť viacero obmedzení týkajúcich sa práva na prístup k súdu. Vo všeobecnosti ide najmä o súdne a iné poplatky (zákon o súdnych poplatkoch), či právnu úpravu lehôt (napr. § 181 ods. 1 až 4 SSP). Správne súdnictvo je v porovnaní s inými časťami súdnej sústavy (civilné a trestné súdnictvo) špecifické aj osobitným obmedzením prístupu k súdu - široko formulovanou povinnosťou právneho zastúpenia (§ 49 ods. 1 SSP). Obligatórne právne zastúpenie sa pritom v podstatnej časti súdnych sporov v rámci správneho súdnictva nevzťahuje len na konanie o kasačnej sťažnosti (ako osobitného opravného prostriedku smerujúceho najvyššej súdnej inštancii v rámci správneho súdnictva), ale už na konanie pred správnym súdom.

24. Kasačný súd už opakovane judikoval, že požiadavka obligatórneho právneho zastúpenia nie je samoučelná, ale „... vyplýva z povahy správneho súdnictva, v ktorom sa preskúmava zákonnosť rozhodnutí správnych orgánov. V prejednávanej veci je povinnosť kvalifikovaného právneho zastúpenia daná tak v konaní pred krajským súdom, ako aj v kasačnom konaní, pričom táto legitímna požiadavka má prispieť k profesionalite konania a sleduje sa ňou v prvom rade ochrana práv žalobcu, resp. sťažovateľa, ako účastníkov súdneho preskúmacieho konania, v ktorom sa v rozhodujúcej miere riešia právne otázky a medzi účastníkmi je často sporným len výklad právnych predpisov“ (rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 10 Asan 29/2019 zo dňa 11. decembra 2019, bod 18, obdobne tiež rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 8 Sžfk 28/2019 zo dňa 11. júla 2019, sp. zn. 5 Sžfk 27/2018 zo dňa 12. septembra 2019 a iné). Uvedený záver veľký senát nespochybňuje, ale pripomína, že hoci samotná požiadavka právneho zastúpenia v správnom súdnom konaní, i keď obmedzujúca prístup k súdu, nie je rozporná s čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy a ani s čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „Dohovor“), môže sa takou stať v prípade excesívneho, formalistického uplatňovania bez ohľadu na ňou sledovaný legitímny cieľ, podmienku primeranosti a požiadavku zachovania podstaty práva na spravodlivý proces (mutatis mutandis rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci DYLUŠ proti Poľsku zo dňa 23. septembra 2021, sťažnosť č. 12210/14, body 41 až 42, 45 a 46, ako aj WILLEMS a GORJON proti Belgicku zo dňa 21. septembra 2021, sťažnosť č. 7420916 a 3 ďalšie, body 85 až 88).

25. Pokiaľ zákonodarca zavádza požiadavku obligatórneho právneho zastúpenia v súdnom konaní, s ohľadom na podstatu práva podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy (teda zachovanie efektívnej a reálnej možnosti prístupu účastníka konania k súdu), vzniká mu pozitívna povinnosť zabezpečiť potrebnú právnu pomoc osobám, ktoré si ju nemôžu dovoliť. Teda musí zabezpečiť, aby požiadavka právneho zastúpenia (či právneho vzdelania) nezabraňovala osobám nedisponujúcim dostatkom finančných prostriedkov domáhať sa svojich práv na súde (HUSSEINI, F.; BARTOŇ, M.; KOKEŠ, M.; KOPA, M. a kol.: Listina základných práv a slobôd. Komentár. 1. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2021, str. 1058; OROSZ, L.; SVÁK, J. a kol.: Ústava Slovenskej republiky. Komentár. Zväzok I. Bratislava: Wolters Kluwer SR s.r.o., 2021, str. 603-604).

26. Výklad vylučujúci možnosť priznať právnu pomoc osobám v núdzi s ohľadom na tvrdenú nízku hodnotu predmetu sporu v správnom súdnictve má za následok odmietnutie spravodlivosti vo vzťahu k týmto osobám a znemožnenie ich prístupu k súdu. A to nie len pri osobitných opravných prostriedkoch v správnom súdnictve (pri podaní kasačnej sťažnosti), ale odníma im možnosť vôbec žalovať zákonnosť rozhodnutia pred správnym súdom. Tento stav podľa veľkého senátu zasahuje do podstaty práva na prístup k súdu podľa čl. 46 ods. 1 a 2 Ústavy. A to aj vo vzťahu k takým rozhodnutiam správnych orgánov, ktorými dochádza k ukladaniu peňažných povinností, a teda aj do zásahu do práva týchto osôb na majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy.“

27. Záverom veľký senát v bode 33 rozsudku sp. zn. 19SVs/3/2022 zo dňa 30.01.2024 zhrnul svoje závery nasledovne: „Na základe doteraz uvedenej argumentácie preto veľký senát uzatvára, že na účely § 6 ods. 1 písm. c) zákona o poskytovaní právnej pomoci je potrebné považovať predmet správneho súdneho konania (sporu) za taký, ktorého hodnotu nie je možné vyčíslieť v peniazoch, a to aj v prípade, ak je predmetom správneho súdneho prieskumu rozhodnutie správneho orgánu ukladajúce povinnosť zaplatiť určitú sumu. Veľký senát sa stotožnil s predkladajúcim senátom v tom, že je potrebné sa odchyliť pri riešení nastolenej právnej otázky od doterajšej rozhodovacej činnosti kasačného súdu (bod 11 tohto rozsudku).“

28. Správny súd v tejto súvislosti uvádza, že závery veľkého senátu uvedené v odôvodnení rozsudku sp. zn. 19SVs/3/2022 zo dňa 30.01.2024 a citované v tomto rozhodnutí si plne osvojil, tvorili podklad rozhodnutia v predmetnej veci a v plnej miere na ne odkazuje.

29. Správny súd na základe vyššie uvedeného dospel k záveru o dôvodnosti podanej správnej žaloby v časti, v ktorej žalobca namietal nesprávne právne posúdenie veci žalovaným. Napadnuté rozhodnutie žalovaného vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci, keď žalovaný pri posúdení žiadosti žalobcu o poskytnutie právnej pomoci aplikoval správny právny predpis (zákon o poskytovaní právnej pomoci) a jeho ustanovenie § 6, avšak ustanovenie § 6 ods. 1 písmeno c) tohto zákona bolo nesprávne vyhodnotené tak, že rozhodnutie Finančného riaditeľstva SR, ktorého preskúmania sa žalobca domáhal pred správnym súdom v inom konaní správnou žalobou, vo vzťahu ku ktorej žiadal o poskytnutie právnej pomoci, je rozhodnutím, ktorého hodnotu sporu je možné vyčíslieť v peniazoch, čo je v rozpore s vyššie uvedenými závermi veľkého senátu.

30. V súvislosti s ďalšími bodmi správnej žaloby, v ktorých žalobca namietal nepreskúmateľnosť napadnutého rozhodnutia, nedostatočné zistenie skutkového stavu, rozpor skutkového stavu s administratívnym spisom a podstatné porušenie ustanovení o konaní pred orgánom verejnej správy, ktoré mohlo mať za následok vydanie nezákonného rozhodnutia, správny súd uvádza, že tieto žalobné body vyhodnotil ako nedôvodné, keďže žalobca ich žiadnym spôsobom bližšie neodôvodnil a správny súd v rámci súdneho prieskumu napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré predchádzalo jeho vydaniu neidentifikoval naplnenie ani jedného z týchto dôvodov.

V.

Záver

31. Správny súd teda dospel s poukazom na vyššie uvedené skutočnosti ku konečnému záveru, že správna žaloba je dôvodná, keďže napadnuté rozhodnutie žalovaného vychádzalo z nesprávneho právneho posúdenia veci, čím došlo k splneniu podmienky na zrušenie napadnutého rozhodnutia žalovaného podľa § 191 ods. 1 písm. c) S.s.p., na základe čoho správny súd rozhodol tak, ako je to uvedené vo výroku I. tohto rozsudku.

32. V ďalšom konaní bude úlohou žalovaného opätovne vec právne posúdiť a postupovať podľa záverov veľkého senátu prezentovaných v tomto rozhodnutí, podľa ktorých na účely § 6 ods. 1 písm. c) zákona o poskytovaní právnej pomoci nie je možné v správnom súdnictve vyčíslieť hodnotu sporu ani v prípade povinnosti stanovenej rozhodnutím správneho orgánu na zaplatenie určitej sumy.

33. O trovách konania rozhodol správny súd podľa § 167 ods. 1 a v konaní plne úspešnému žalobcovi priznal voči v konaní neúspešnému žalovanému plnú náhradu účelne vynaložených trov konania pred správnym súdom, o výške ktorých bude rozhodnuté samostatným rozhodnutím po právoplatnosti rozhodnutia v tejto veci (§ 175 ods. 2 S.s.p.).

34. Senát Správneho súdu v Košiciach prijal tento rozsudok pomerom hlasov 3:0 (§ 139 ods. 4 S.s.p.).

Poučenie:

Proti rozhodnutiu je prípustná kasačná sťažnosť, ktorú možno podať v lehote jedného mesiaca od doručenia rozhodnutia správneho súdu na Najvyšší správny súd Slovenskej republiky prostredníctvom Správneho súdu v Košiciach.

V kasačnej sťažnosti sa uvedú všeobecné náležitosti podania podľa § 57 Správneho súdneho poriadku to znamená, ktorému správne súdu je určené, kto ho robí, ktorej veci sa týka, čo sa ním sleduje, podpis a spisová značka konania. Ďalej sa v kasačnej sťažnosti musí uviesť označenie napadnutého rozhodnutia, údaj, kedy napadnuté rozhodnutie bolo sťažovateľovi doručené, opísanie rozhodujúcich skutočností, aby bolo zrejmé, v akom rozsahu a z akých dôvodov podľa § 440 sa podáva (ďalej len „sťažnostné body“) a návrh výroku rozhodnutia (sťažnostný návrh).

Podanie možno urobiť písomne, a to v listinnej podobe alebo v elektronickej podobe. Podanie vo veci samej urobené v elektronickej podobe bez autorizácie podľa osobitného predpisu treba dodatočne doručiť v listinnej podobe alebo v elektronickej podobe autorizované podľa osobitného predpisu; ak sa dodatočne nedoručí správne súdu do desiatich dní, na podanie sa neprihliada. Správny súd na dodatočné doručenie podania nevyzýva. K podaniu kolektívneho orgánu musí byť pripojené rozhodnutie, ktorým príslušný kolektívny orgán vyslovil s podaním súhlas.

Podanie urobené v listinnej podobe treba predložiť v potrebnom počte rovnopisov s prílohami tak, aby sa jeden rovnopis s prílohami mohol založiť do súdneho spisu a aby každý ďalší účastník konania dostal jeden rovnopis s prílohami. Ak sa nepredloží potrebný počet rovnopisov a príloh, správny súd vyhotoví kópie podania na trovy toho, kto podanie urobil.

Kasačnú sťažnosť možno podľa § 440 ods. 1 Správneho súdneho poriadku odôvodniť len tým, že správny súd v konaní alebo pri rozhodovaní porušil zákon tým, že

- a) na rozhodnutie vo veci nebola daná právomoc súdu v správnom súdnictve,
- b) ten, kto v konaní vystupoval ako účastník konania, nemal procesnú subjektivitu,
- c) účastník konania nemal spôsobilosť samostatne konať pred správnym súdom v plnom rozsahu a nekonal za neho zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
- d) v tej istej veci sa už skôr právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už skôr začalo konanie,
- e) vo veci rozhodol vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený správny súd,
- f) nesprávnym procesným postupom znemožnil účastníkovi konania, aby uskutočnil jemu patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces,
- g) rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci,
- h) sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe kasačného súdu,
- i) nerešpektoval záväzný právny názor, vyslovený v zrušujúcom rozhodnutí o kasačnej sťažnosti alebo
- j) podanie bolo nezákonne odmietnuté.

Dôvod kasačnej sťažnosti uvedený v § 440 ods. 1 písm. g/ až i/ Správneho súdneho poriadku sa vymedzí tak, že sťažovateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia. Dôvod kasačnej sťažnosti nemožno vymedziť tak, že sťažovateľ poukáže na svoje podania pred správnym súdom.

Sťažnostné body možno meniť len do uplynutia lehoty na podanie kasačnej sťažnosti.

Sťažovateľ alebo opomenutý sťažovateľ musí byť v konaní o kasačnej sťažnosti zastúpený advokátom. Kasačná sťažnosť a iné podania sťažovateľa alebo opomenutého sťažovateľa musia byť spísané advokátom.

Uvedená povinnosť neplatí, ak

- a) má sťažovateľ alebo opomenutý sťažovateľ, jeho zamestnanec alebo člen, ktorý za neho na kasačnom súde koná alebo ho zastupuje, vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa,
- b) ide o konania o správnej žalobe podľa § 6 ods. 1 písm. c/ a d/,
- c) je žalovaným Centrum právnej pomoci.